

השובר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

ד א ב ג טו ט"ז ח"מ פ"י
שלא קט"ו א ב"ב
ה ד ה מ"י פ"ח מ"ג
חונל ומזיק ה"ל ט סמג
עש"י טו ט"ז ח"מ פ"י
שם סעיף ט:

- תורה אור השלם
- 1 תורה השמש יאספון ואל מעונתם ירבעון: תהלים קד כב
  - 2 תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער: תהלים קד כ
  - 3 יארב במסכת בארזה בסבה יארב לחטוף עני יחטוף עני במקשו ברשת: תהלים ט
  - 4 שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו:
  - 5 לכן שמח לבי ויגל לבודי אף בשר ישכון לבטח: תהלים טו ט

פועל בכניסתו מש"ו. פי' בכניסתו שעה שהיא שלו דהיינו אחר יציאת הכוכבים לפי שזורה לו להצטל בשציל החורה משל צה"צ דומן המלאכה

לציתו מן המלאכה משלו יציאת הכוכבים לפי שזורה להקדים אלא עם הנך החמה: יאספון. החיות. לעיל מיניה חתי' תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער מלאכה

לציתו מן המלאכה משלו יציאת הכוכבים לפי שזורה להקדים אלא עם הנך החמה: יאספון. החיות. לעיל מיניה חתי' תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער מלאכה

לציתו מן המלאכה משלו יציאת הכוכבים לפי שזורה להקדים אלא עם הנך החמה: יאספון. החיות. לעיל מיניה חתי' תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער מלאכה

לציתו מן המלאכה משלו יציאת הכוכבים לפי שזורה להקדים אלא עם הנך החמה: יאספון. החיות. לעיל מיניה חתי' תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער מלאכה

לציתו מן המלאכה משלו יציאת הכוכבים לפי שזורה להקדים אלא עם הנך החמה: יאספון. החיות. לעיל מיניה חתי' תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער מלאכה

לציתו מן המלאכה משלו יציאת הכוכבים לפי שזורה להקדים אלא עם הנך החמה: יאספון. החיות. לעיל מיניה חתי' תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער מלאכה

לציתו מן המלאכה משלו יציאת הכוכבים לפי שזורה להקדים אלא עם הנך החמה: יאספון. החיות. לעיל מיניה חתי' תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער מלאכה

לציתו מן המלאכה משלו יציאת הכוכבים לפי שזורה להקדים אלא עם הנך החמה: יאספון. החיות. לעיל מיניה חתי' תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער מלאכה

לציתו מן המלאכה משלו יציאת הכוכבים לפי שזורה להקדים אלא עם הנך החמה: יאספון. החיות. לעיל מיניה חתי' תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער מלאכה

לציתו מן המלאכה משלו יציאת הכוכבים לפי שזורה להקדים אלא עם הנך החמה: יאספון. החיות. לעיל מיניה חתי' תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער מלאכה

לציתו מן המלאכה משלו יציאת הכוכבים לפי שזורה להקדים אלא עם הנך החמה: יאספון. החיות. לעיל מיניה חתי' תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער מלאכה

(6) [פסחים ב: חגיגה יב: ע"ז ג: (א) וסבת קובץ].
(7) ד"ה בסוכה (ד) סנהדרין פב. (ז) (ה) וע' תוס' סוטה ח: ד"ה מי שמתחייב ומוס' סנהדרין ל: ד"ה מיום שחזר ומוס' כמדות ל: ד"ה דין כ"ו (ו) וישעיה ה: (ז) ואלמלי נקט טפי כ"ל (ח) ואלמלי לא קאמר פועלים הולאת והכנסת פועלים כ"ל וכן בסמוך. רש"י.

הגהות הב"ח
(6) נ"י אמר ליה מא אמר: (7) תוס' ד"ה פועל וכו' מהנך בערבי פסחים ואלמלי לא קאמר טפי מהנך:

השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא פד.

פד.

עין משפט
נר מצוה

(א) כ"ב נח, (ב) נכסות ב.
 ע"ש, (ג) נכסות שם דף נה:
 סוטה לו: כ"ב ק"ח;
 (ד) ועי' פס"י בשבט קמ.
 ומנ"ח חולין ד. ד"ה
 דקורא, (ה) (ע"י חו"ס)
 ימות מ. ד"ה חמ"ב נכס
 וכו' ומנ"ח עירובין סה:
 ד"ה ר"ל, (ו) (מ"ה),
 (ז) (נכסות פ"ג ד"ב),
 (ח) ומנ"ח לטומאת
 הראשונה כ"ג וכן איתא
 בתוספת.

מוסף רש"י

כי דקורי דהרפנאי.
 כדתי' של הפועל (שבח)
 פ"ד. ר' יוחנן הוה אדיל
 ויתבי בר' ר' יוחנן אהן
 יפה מואל היה, להמיר
 שופרה דר' אבהו מעין
 שופרה וכו' (ברכות ב'
 ז"ב). עולי עין. מסולקין
 מן העין שאינה שלוחת בהן
 (מש) א: שטיק על הפין
 ולא הפין עולה בהן (מש נח)
 ובעי' סוטה לו: ורשב"ם
 ב"ב ע"ה.

כי האי מעשה לידה. מינהו המלך לתפוס נגדים ולקטום: לנני
 הדדי. פנים אל פנים: בקרא דקורי. למד נקר: בנייהו. בין
 שניהן מתמת כריסן מתוך שכרסן גדול: מערוניסא. שרית
 נכרית: אינס שלכס. שאינס יכולין להזקק לנשומים: שלהן גדול
 משלנו. כריסס של נשותיו גדול
 משלנו: כי כאיש גבורסו. אכר
 תשמית. לשון אחר שלהן גדול מאזה
 של אשה מרובה משל איש: כ"ש.
 שאלותה מרובה ואינס מקקין להן
 ונבעלות לאחרים: אבהו דוחקס
 אס הכשר. ומתוך שאלותם מרובה
 על תלותם נשר שנינו נחק: כי
 דקורי דהרפנאי. סליס שעושין
 בהרפנאי (ד): איספירי. נותרתי:
 שופרי. זיהורתי תוארו וקירון [עור]
 פניו: מבי סילקי. כשיואל מצית
 האומן שהוא להוב ממראה להב
 האש: כי סילקי. בעלותו מן האש:
 פרנידי. גרעינין: ונודר ליה כלילא.
 יסובנהו שפה לפיו כבינ של ורד
 אדום: זיהורתי. דנקפי מיניה על פני
 הארץ: מעין. ולא הלל: דדרס פניס.
 זקן: עולי עין. עולין למעלה מן העין
 והיא מלמטה שהיא אינה יכולה
 לשלט בהן: חוייה ריש לקיש. שהיה
 לסטים: שוור. קפן: אמר ליה ר'
 יוחנן: חילך לאורייתא. כמה כומך
 יפה לסבול עול תורה: שופרך.
 יופיין: לנשי. ראו לנשים: ולא מלי.
 לקפון כנראשונה דמשקבל עליו עול
 תורה משש כחו: הסיף והפסין.
 משנה היא במס' [כלים] (פ"ד מ"ה):
 הפנינין. אשפ"ד: ומגל יד ומגל
 קיור. פליליא בלע"ז: משיצרפס.
 דקי"ז בלע"ז: ליסטה בליסותייה
 יע. לפי שהיא לסטים אהה נקי
 בלותן כלי אומנות ליסותייה: ר' קרו
 לי. רבן של לסטים וראש להן הייתי:
 אפאי אספיה. דרבי יוחנן אשמו
 דריש לקיש: וקא כביא קמי. דר'
 יוחנן להפפל על בעלה: עוכס
 יסומין אפי אהיה ולאמנותך עלי
 הכטחו. פסוק הוא בירמיה: מלטר.
 מתחרט על שהימתי שלא היה מואל
 תלמיד ומיק כמותו: דשף דפסיס.
 נעקרה ממנו דעמו ונשמטה:
 ואפילו

כי האי מעשה לידה פגע ביה אליהו אמר ליה
 עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה
 אמר ליה מאי אעביד הרמנא דמלכא הוא אמר
 ליה אבוך ערק לאסיא את ערוק ללודקיא כי
 הוה מקלעי ר' ישמעאל ברבי יוסי ור' אלעזר
 בר' שמעון בהדי הדדי הוה עייל בקרא דתורי
 בנייהו ולא הוה נגעה בהו אמרה להו ההיא
 מטרוניתא בניכם אינם שלכם אמרו לה שלהן
 גדול משלנו כל שכן איכא דאמרי הכי אמרו
 לה יכי כאיש גבורתו איכא דאמרי הכי אמרו
 לה אהבה דוחקת את הבשר ולמה להו
 לאהדורי לה והא כתיב? אל תען כסיל כאולתו
 שלא להוציא לעו על בנייהם א"ר יוחנן איבריה
 דר' ישמעאל (בר' יוסי) כחמת בת תשע קבין
 אמר רב פפא איבריה דרבי יוחנן כחמת בת
 חמשת קבין ואמרי לה בת שלשת קבין דרב
 פפא גופיה כי דקורי דהרפנאי אמר רבי יוחנן
 אנא אישתירי משפירי ירושלים האי מאן
 דבעי מחזי שופריה דרבי יוחנן נייתי כסא
 דכספא מבי סלקי ונמלייה פרצידיא דרומנא
 סומקא ונהדר ליה כלילא דוורדא סומקא
 לפומיה ונותביה בין שמשא לטולא ההוא
 זהרורי מעין שופריה דר' יוחנן איני והואמר
 מר שופריה דרב כהנא מעין שופריה דרבי
 אבהו שופריה דר' אבהו מעין שופריה דיעקב
 אבינו שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה
 דאדם הראשון ואילו ר' יוחנן לא קא חשיב ליה
 שאני ר' יוחנן דהדרת פנים לא הוויא ליה ר'
 יוחנן הוה אויל ויתבי אשערי טבילה אמר כי
 סלקן בנות ישראל מטבילת מצוה לפגעו כי
 כי היכי דלהו להו בני שפירי כוותי גמירי
 אורייתא כוותי אמרו ליה רבנן לא מסתפי מר
 מעינא בישא אמר להו אנא מזורעא דיוסף
 קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב
 בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר ר' אבהו
 אל תקרי עלי עין אלא עולי עין ר' יוסי בר חנינא
 אמר מהכא וידגו לרוב בקרב הארץ מה
 דגים שבים מים מכסים אותם ואין העין שולטת בהן אף זרעו של יוסף אין
 העין שולטת בהן יומא חד הוה קא סחי ר' יוחנן בירדנא חזייה ריש לקיש
 ושוור לירדנא אבתריה אמר ליה חילך לאורייתא אמר ליה שופרך לנשי א"ל אי

אמר רבי יוחנן איבריה דרבי ישמעאל בוי. אלו דברים נכתבו
 שלא להוציא לעו על בני אדם שהם קין: אמר ר' יוחנן
 אנא אשתירי משפירי ירושלים. רבי יוחנן אחר מורכן הכנה היה
 אלא כלומר אשתירי ממשפחתם ולפי שהזכיר רבי יוחנן שהיה
 משונה משאר בני אדם נזכר אחד
 הזכיר גם שהיה משונה ציופי:
 יתיב אשערי טבילה. והא דלמרי'
 צרבי פסחים (פסחים דף
 ק"ה). האי מאן דפגע באתמא בעינן
 דסלקת מטבילת מצוה אחזו ליה
 רוח זוניס היינו כשפוגע בה אכל
 רבי יוחנן שהיה יושב שם נקבע אין
 זו פגיעה אי נמי התם שפוגע
 כשעולה בעודה ערומה מן הנהר:
 א' הדרת כך בוי. מכלן אמר ר"ם
 דר"ל ממחלה ידע הכנה (א' אלא
 שפרק עול מורה ועשה עס הארץ
 ועסק בלסותיות מדקאמר אי הדת
 כך משמע להיות כבתולה ולא מפרוק
 עול מורה מעלין וקאמר נמי מאי
 אהניס לי התם קרו לי רבי כלומר
 מעיקרא נמי הוה קרו לי רבי אלא
 ששכחתי ומה שפ"י בקונט' ר' היינו רבן
 של לסטים אין נראה אע"ג דלשכתן
 במס' ע"ז (דף י"ז): מ"ט קרו לך רבי רבן
 של טרסיס אני ויהיו דלמרי' צפ' כל
 כתיב (שבט דף ק"ט): א"ל ר"ל לרבי
 יהודה נשיא כל מקובלני מאכתי
 ואמרי לה מאכתיין כך עשין צה
 מינוקות של בית כור משמע עוקוס
 שלימדו רבי יוחנן למד מאחרים:
 א' הדרת כך. לקמן מוכח דנכסה
 דקאמר אמרי אחתיה וקא כביא
 קמייה ולא חש לשמא יאמרו בשביל
 זו חזר זה דכתיב לקמן (דף פ"ה):
 הסבין והפניון סאמתי מקבלין
 טובאיה. הקשה ר"ם דמן
 במס' כלים פרק י"ד) הסיף והסכין
 מאימתי מקבלים טובאיה הסיף
 משישופנו והסכין משישחונה והיינו
 דלא כרבי יוחנן דלא כר"ל ונראה
 דהיא ממני' כשעלו חלודה וכו'
 לתקן דתניא בתוספתא (י) סיף וסכין
 שהעלו חלודה טהורין שפן והשחין
 (מקבלין טובאיה) אכל ממחלתם
 הו גמר דידהו דמפרש בשמעתין
 ונראה דשפן קאי אסיף והשחין
 קאי אסכין אע"ג דקמיני לשון רביס
 והוי השמא תוספתא כמו המשנה:
 שפין

הדרת כך יחינא לך אחותי דשפירא מינאי קביל עליה בעי למיהדר לאתויי מאניה ולא מצי הדר אקרייה ואתנייה
 ושויה גברא רבא יומא חד הו מפלגי בי מדרשא "הסיף והסכין והפניון והרומח ומגל יד ומגל קציר מאימתי
 מקבלין טובאיה משעת גמר מלאכתן ומאימתי גמר מלאכתן רבי יוחנן אמר משיצרפם בכבשן ריש לקיש אמר
 משיצחצחן במים א"ל לסמאה בלסותייה ידע אמר ליה ומאי אהנת לי התם רבי קרו לי הכא רבי קרו לי אמר
 ליה אהנאי לך דאקריבין תחת כנפי השכינה חלש דעתיה דרבי יוחנן חלש ריש לקיש אתאי אחתיה
 קא בכיא אמרה ליה עשה בשביל בני אמר לה עזבה יתומך אני אחיה עשה בשביל אלמנותי אמר לה
 ואלמנותך עלי תבטחו נח נפשיה דר' שמעון בן לקיש והוה קא מצטער ר' יוחנן בתריה טובא אמרו רבנן מאן
 ליויל ליתביה דעתיה ניויל רבי אלעזר בן פורת דמוהדין שמעתתיה אול יתיב קמיה כל מילתא דהוה אמר
 רבי יוחנן אמר ליה תניא דמסייע לך אמר את כבר לקישא בר לקישא כי הוה אמינא מילתא הוה מקשי
 לי עשרין וארבע קושייתא ומפריקנא ליה עשרין וארבעה פרוקי וממילא רווחא שמעתא ואת אמרת
 תניא דמסייע לך אמו לא ידענא דשפיר קאמינא הוה קא אויל וקרע מאניה וקא בכי ואמר היכא
 את בר לקישא היכא את בר לקישא והוה קא צוח עד דשף דעתיה [מיניה] בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה
 ואפילו

1 א מ"י פ"ח מהלכות
 כלים הלכה ב' דהלל
 כ"י הלל כ"ל:
 תורה אור השלם
 1 ויאמר זכר וצ'מקע
 קום אתה ופגע בנו כי
 כאיש גבורתו חקם
 גדיעון ויהרג את זכר
 ואת צ'מקע וחק את
 השקרנים אשר בצואר
 גמליהם: שופטים ה כא
 2 אל תען כסיל כאולתו
 פן תשנה לו גם אתה:
 משלי כו ד
 3 פן פרת יוסף בן פרת
 עלי עין בנות צעדה עלי
 שרה: בראשית מט כב
 4 המלאך הגאל אתי
 מקל רע ויברך את
 העברים ויקרא בהם שמי
 ושם אבתי אברהם
 ויחזק וידגו לרב בקרב
 הארץ: בראשית מח טו
 5 עזבה יתומך אני אחתיה
 ואלמנותי עלי תבטחו:
 ירמיהו מט יא

לעויר רש"י
 אשפ"ד [איספירי].
 חניתי צ"ר.
 פליליא. חרמש.
 דקי"ז [קירון]. מחמם
 מהכת מחרש (מנריך).

השובר את הפועלים פרק שביעי בכא מציעא

1 היתה באניות סוחר ממרוקן תביא לחמה: משלי לא יד

הנהגות הב"ח

(6) ג' סלע רע"ח, ג"כ וכו'... (7) ר"ה חלמ"ה וכו'... (8) ר"ה חלמ"ה וכו'... (9) ר"ה חלמ"ה וכו'...

מוסף רש"י

באתר דמרי ביתא תלא זייניה. מקום שהלדון מולד לני, כולבא רעיא. נגל רועה, קולתיה חלה. כזו מלה נפש, כמו (נכאשית כד) כזה דמה דמרגמין קולתא. ל"ה קולתיה מקדמו, כמו מקדה של חקס (והוהדרין ג' ט).

ואפילו הכי. דלמר רבי אלעזר ברבי שמעון לעיל ספיקות שלכס כך: לא סמיך. דעמיה אחי מלכקס רחמיס וממילה ציטורין שמה טעם בלחם מן הלדקים: בלורסא הוה מייכין ליה שפיין נמטי. בערב היו מקפלין תחמיין צמטכו ס' לזדים שקורין פלשטי"ר: ומשיכלי. כמין עריבות קטנות שמשמשין בהן מים וסופיין ובלשון לע"ז קונקרי"י: ונגדי מסופיה שיתין משיכלי דמא וכיבא. ומושיכין מתחמיין ששים עריבות מלכות דם וכבא דם לקוי שהלגין (8) שזכו ממנו משחין שבה עליו: מיני

שתיין ספני. מפרש במדרש שעמד עליהם נחשול שנים לטבעם ונדרו לו ושקט הרוח: הוה

דביתיהו שיתין מיני לפרא ואכיל להו וברי ולא הות שבקא ליה דביתיהו למיפק לבי מדרשא כי היכי דלא לדחוקיהו רבנן באורתא אמר להו אחיי ורעיי בואו בצפרא אמר להו זילו מפני ביטול תורה יומא חד שמעיה דביתיהו אמרה ליה את קא מיייתת להו עילויך כלית ממון של בית אבא אימרדה אולה לבית נשא סליקו ואתו הנך [שיתין] ספוגאי עיילו ליה שיתין עבדי כי נקיטי שיתין ארנקי ועבדו ליה שיתין מיני לפרא ואכיל להו יומא חד אמרה לה לברתה זילי בקי באבוך מאי קא עביד האידינא אתיא אמר לה זילי אמרי לאמך שלנו גדול משלהם קרי אנפשיה יהיתה כאניות סוחר ממרוקן תביא לחמה אכל ושתי וברי נפק לבי מדרשא אייתו לקמיה שתיין מיני דמא טהריניהו הוה קא מרגני רבנן ואמרי סלקא דעתך לית בהו חד ספק אמר להו אם כמותי הוא יהיו כולם זכרים ואם לאו תהא נקבה אחת ביניהם היו כולם זכרים ואסקיו להו 6'ר' אלעזר על שמויה תניא אמר רבי כמה פריה ורביה ביטלה רשעה זו מישאל כי הוה קא ניהא נפשיה אמר לה לרביתיהו ידענא ברבנן דרתייהו עלי ולא מיעסקי בי שפיר אונגין בעליתאי ולא תידחלין מינאי א"ר שמואל ב' ר' נחמני ואישתעיא לי אימיה דרבי ונתן דאישתעיא לה דביתיהו דרבי אלעזר ברבי שמעון לא פחות מתמני סרי ולא טפי מעשרין ותרין שנין אונגיתיה בעליתא כי הוה סליקנא מעיננא ליה במזייה כי הוה משתממא בנייתא מיניה הוה אתי דמא יומא חד חזאי ריחשא דקא נפיק מאונייה חלש דעתאי איתחזי לי בחלמא אמר לי לא מידי הוה יומא חד שמעי בזילותא דצורבא מרבנן ולא מחאי כדבעי לי כי הוה אתו בי תרי לדינא הוה קיימי אבבא אמר מר מילתיה ומר מילתיה נפיק קלא מעליתיה ואמר איש פלוני אתה חייב איש פלוני אתה זכאי יומא חד הוה קא מינציא דביתיהו בהדי שבכתא אמרה לה תהא כבעלה שלא ניתן לקבורה אמרי רבנן כולי האי ודאי לאו אורח ארעא איכא דאמרי רבי שמעון בן יוחאי איתחזאי להו בחלמא אמר להו פרידה אחת יש לי ביניכם ואי אתם רוצים להביאה אצלי אזול רבנן לאעסוקי ביה לא שבקו בני עכבריא דכל שני דהוה ניים רבי אלעזר ברבי שמעון בעליתיה לא סליק חיה רעה למתייהו יומא חד מעלי יומא דכיפורי הוה הוה מירידי שדרו רבנן לבני כירי ואסקוהו לערסיה ואמטויה למערתא דאבוה אשכחוה לעכנא דהדרא לה למערתא אמרו לה עכנא עכנא פתחי פיך ויכנס בן אצל אביו פתח להו שלח רבי לדבר באשתו שלחה ליה כלי שנשתמש בו קודש ישתמש בו חול 7' תמן אמרין באתר דמרי ביתא תלא זייניה (6) כולבא רעיא קולתיה תלא שלח לה נהי דבתורה גדול ממני אבל במעשים טובים מו גדול ממני שלחה ליה בתורה מיהא גדול ממך לא ידענא במעשים ידענא דהא קביל עליה יסורי בתורה מאי היא דכי הוה יתבי רבן שמעון בן גמליאל ורבי יהושע בן קרחה אספסלי יתבי קמיהו רבי אלעזר בר' שמעון ורבי אארעא מקשו ומפרקו אמרי מימיהו אנו שותים והם יושבים על גבי קרקע עבדו להו ספסלי אסקניהו אמר להן רבן שמעון בן גמליאל פרידה אחת יש לי ביניכם ואתם מבקשים לאבדה הימני אחתיהו לרבי אמר להן רבי יהושע בן קרחה מי שיש לו אב יחיה ומו שאין לו אב ימות אחתיהו נמי לרבי אלעזר ברבי שמעון חלש דעתיה אמר קיא חשביתו ליה כוותי עד ההוא יומא כי הוה אמר רבי מילתא הוה מסייע ליה רבי אלעזר ברבי שמעון מכאן ואילך כי הוה אמר רבי יש לי להשיב אמר ליה רבי אלעזר ברבי שמעון כך וכך יש לך להשיב זו היא תשובתך השתא היקפתנו תשובות חבילות שאין בהן ממש חלש דעתיה דרבי אתא א"ל לאבוה אמר ליה בני אל ירע לך שהוא ארי בן ארי ואתה ארי בן שועל והיינו דאמר רבי שלשה ענוותנין הן ואלו הן אבא ובני

מלכקס רחמיס וממילה ציטורין שמה טעם בלחם מן הלדקים: בלורסא הוה מייכין ליה שפיין נמטי. בערב היו מקפלין תחמיין צמטכו ס' לזדים שקורין פלשטי"ר: ומשיכלי. כמין עריבות קטנות שמשמשין בהן מים וסופיין ובלשון לע"ז קונקרי"י: ונגדי מסופיה שיתין משיכלי דמא וכיבא. ומושיכין מתחמיין ששים עריבות מלכות דם וכבא דם לקוי שהלגין (8) שזכו ממנו משחין שבה עליו: מיני

אמר להו. למכאזיו: ציטול תורה. שהיה עוסק בגירסתו ממיד צנימו: אם מייחס להו עליך. אחת מציאן עליך: כלים ממון. צמאלל ורקבון בגדים: ספוגאי. יורדי היס בגניות: עיילו ליה שיתין עבדי. לפי שעמד עליהן נחשול של יס והתפללו להנצל צויתו של ר"א ונילוו צויתו וכשעלו מן היס שלחו לו דרוון: אמרה לה. אשתו לנכחא: בקי באבוך. דקיי צאבון מהו עושה. בקי לשון בקיאות וידיעה: אמר. ר' אלעזר לבנו זילי אמרי: שלנו. עושר גדול משלהם: היסה כאניות סוחר. על המורה נחמ"ר: זכרי. ומתמוק: נפק לבי מדרשא. איתו היס של עיכבתו אשתו: שיתין מיני דמא. שהראו לו הנשים לראות אם של נדה הוא אם דם טהור דקיימא לן נדה (דף יט.) חמשה דמים הן עמאיש צאשה ושאר מראות דמים טהורין: טהריניהו. להזקק לבעליהן בלא בעילה: יהיו כולן זכרים. יתעבדו כולן היליה זכרים: רשעה זו. מלכות הרשעה שמינתהו תופש גנבים ולא צל לבית המדרש תמיד להראות לו הנשים את דמן. [א] ל"ה על אשתו שעיכבתו מלכא לבית המדרש שנים רבות: דרסייה עלי. על שגלקחין גנבים על ידי והיו להן קרובין: אונגין בעליתאי. השכיבי צעלייתי: במזייה. בשערין: בנייהא. שער: ריחשא. תולעת: חלש דעתאי.

דאגמי שמה מעמה יסריה וירקבי: כולי האי. משנדע לבירות שאינו חי ולא נקצר אין זה כבוד: פרידה. גזול אחד: יש לי זייניס. אביו היה: עכריא. שס מקום ספמון לעירו: לבני כירי. שס כפר אחד שהיו (8) קרובין: עכנא. נחש: דהדרא ליה למערה. הקיפה את המערה כעין גלגל וזנבה אלל פיה: פתחי פיך. הרמיזי זנבך מעל פיך ליתן מקום ליכנס: לדבר באששו. שמשא לו: סמן אמרי. בלחך ישראל אומרים המשל הזה על כגון זה: באפרא דמריה תלא זייניה כולבא רעיא קולתיה תלא. יחד שהיה הגבור רגיל למלות צו כלי זייני הנכל הרועה (7) תרמילו מלה בולז"א צלע"ז: כסורה. מיהת לדברך הוא גדול ממך בתורה אלא לא ידענא אלא שפיך ענה כך: אבל במעשים טובים. אני יודעת שהוא גדול ממך דהא קביל עליה יסורי: רש"ב. אביו של רבי: ורבי יהושע צ"ק. ורבנן טובא בהדייהו אלא שניהם גדולי הדור: אמרי רבנן. דבי

(6) ובעין יעקב אחת ואסקיו להו אלעזר. (7) סהדרין ק"ג. (8) וד"ה משיכלי אמר ד"ה ונגדי.

הנהגות הגר"א [א] ישי" ד"ה רשעה. (ל"ה כי' עד שנים רבות) תל"מ:

לעזי רש"י פלשטי"ר [פילסטר"ש] לבי. קונקרי"י [איקר"י]. אגן דלי. קייסר"א [כבי"ח] [קייסר"א]. מוגלה. בולז"א [בולזול"א]. חק עור של רועים (המשמש להם גם לשיכיה).

מדרשא דמיני אספסלי: פרידה אחת. בן אחד: לאבדה הימני. שמה שלטוט צו עין רעה: שאין לו אב. דמא נפשיה דר"ש בן יוחאי ר"ש

השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא פה.

עין משפט
נר מצוה

א א מ"ח פ"ח מהלכות
מ"ח הל' ב סג עשין
י ע"ש י"ד ס' רמב
ע"ף ג.

תורה אור השלם

1 ויאמר אליו א תירא
כי לא תמצאך יד שאול
אבי ואתה תמלך על
ישראל ואבני אהרן לך
למשנה וגם שאול אבי
ידע בך: שמואל א כג י'
2 טוב י' לכל ורחמי על
כל מעשיה:

3 פרי צדיק עץ חיים
ולקח נפשות חיים:

4 לכן בזה אמר י' אם
תשוב ואשיבך לפני
תעמד ואם תוציא יקר
מזולל כפי תהיה ישובו
המה אליך ואתה לא
תשוב אליהם:

5 ואני זאת בריתי אותם
אמר י' רחמי אשר עליו
ודברי אשר שמתו בפיו
לא ימושו מפיו ומפי
ירע ומפי ירע וירעך
אמר י' מעתה ועד
עולם: ישעיהו נט כא
6 מי האיש החכם ויבן
את אבן ואשר דבר פי'
אליו ויגדה על מה
אברה הארץ יצתה
כמדבר מבלי עבר:
ידידותו יא

משיב"א [מישג"א].
פסרת הפה [מחלה].

ר"ש הא דאמרן דקאמר אתה ארי בן שועל: בני צפורה. נמס' פסחים שהיו נשיאים וצביל שראו להלל שהיה גדול צתורה ועלה אללן
מבבל עזבו נשיאותן ומניחוהו נשיא עליהן: דחוו להלל דעדיף מיניהו. והלכות שהיו נשאלות מהן צנית המדרש נעלמות מהן וצוין בדבר:
חזיונו יסורין. שראה שהועילו יסורין של ר"א שלא שלטה בו רימה: בצמירסא. אכן שצמקוס קטנים: לפירגא. חולי שצמך הפה ושמו
מישג"א: אהוריריה. שומר סוסין: ראלן מחת כנפי כקנות: אמרי.
צקיעא: כנשא ציפא. מכנדת
הצית: שדיין בני כרכוסא. היו
מוטלין סס בני חולדה: ואפי' הכי
דלא אתא מיטרא בדהנהו שני: כי הוו
עקרי פוגלא. לנון: ממשרא. מן
הערובה: הוה קיימא צירא מליא
מיא. היתה הגומא עומדת מליאה
מיס: שזכרסו בשמונה. מחמת יופיו:
אסמיה כרבי. שיהו קורין אותו רבי
כדי שיתקנה ושיס (אל) לבו על ת"ת:
ואשלמיה. מסרו לר' שמעון ללמדו
תורה: כל יומא הוה אמר. אותו
הבן: לקרייהו אנא אויל. ולערי אני
חפץ לילך: מומי עזובה דא. בשנועה
הנחתי זאת ולא אשאל עוד לילך:
ולוקח נפשות. המלמדו תורה קונהו
לבן: נטר מערה. שנחמלו סס ר'
שמעון בן יוחי ור' אלעזר בנו י"ג
שנה נמס' שבת (דף ג'ג): שמקפח
אס בניו. שהיה רגיל לאמר לקפח
את בני (ס) כשנשבע: ורבי למה ליה
כולי האי. לחזור על בני אחריס
לשאל אס יש לו בן: אס שזוב.
ישראל למוטע במזמך ואשיבך אלי
ולפני תעמוד הקב"ה אמר לי שאעמוד
ואתקיים לפניו אס אוכל להשיבס:
יקר מוול. ת"ח מע"ה: מפך ומפי
זרעך ומפי זרע זרעך אמר ר' מעשה
ועד עולם. הקב"ה אמר קך אני ערב
מעשה שלא ימוט עד עולם: ארבעין
הענינא. שלא תפסק תורה מזרעו:
גמרא דכנלאי. גמרא שלנו: דלא
ניטרדיה. כשעלה לרבי ישראל ללמד
מפי ר' יוחנן ואמוראין שבארץ ישראל
לא היו בלתי תעמדי ונחין זה לזה
כפי צמתי כדמרי' בסנהדרין (דף טז)
ומישיבן את הטעמים בלא קושיות
ופירוקין: קטין חרין שקי. דלמיגושא
הוה: דבר זה. על מה אברה הארץ:
אמרו

ובני בתירה ויונתן בן שאול רבן שמעון בן
גמליאל הא דאמרן בני בתירה (דאמר מר
הושיבוהו בראש ומינהו לנשיא עליהן ויונתן
בן שאול דקא"ל לדוד ואתה תמלך על
ישראל ואני אהיה לך למשנה ממאי דלמא
יונתן בן שאול דחזא דגריד עלמא בתר דוד

בני בתירה נמי דחוו להלל דעדיף מיניהו אלא רבן שמעון בן גמליאל ודאי
ענותן הוה אמר רבי חביבן יסורין קבל עליה תליסר שני שית בצמירתא ושבע
בצפרנא ואמרי לה שבעה בצמירתא ושית בצפרנא (אהוריריה דבי רבי הוה
עתיר משבור מלכא כד הוה רמי כיסתא לחיותא הוה אויל קלא בתלתא מילי
הוה מכויין דמיה בהיה שעתא דעייל רבי לבית הכסא ואפי' הכי מעבר ליה
קליה לקלייהו ושמעון היה נחוחי ימא ואפי' יסורי דר' אלעזר בר' שמעון עדיפי
מדרכי דאילו ר"א בר"ש מאהבה באו ומאהבה הלכו דרבי וע"י מעשה באו
וע"י מעשה הלכו וע"י מעשה באו ומי היה דההוא עמלא דהוה קא ממטו
ליה לשחיטה אזל תליא לרישיה בכנפיה דרבי וקא בני אויל ליה זיל לכא
נוצרת אמרי הואיל ולא קא מרחם ליתו עליה יסורין וע"י מעשה הלכו יומא
חד הוה קא כנשא אמתיה דרבי ביתא הוה (ס) שדיא בני כרכוסתא וקא כנשא
להו אמר לה שבקינהו כתיב ורחמי על כל מעשיו אמרי הואיל ומרחם נרחם
עליה כולהו שני יסורי דר' אלעזר לא שכיב איניש בלא זמניה כולהו שני יסורי
דרבי לא איצטריך עלמא למיטרא (דאמר רבה בר רב שילא קשי יומא
דמיטרא כיומא דדינא ואמר אמימר אי לאו צדיך לעלמא בעו רבנן רחמי
עליה ומכמלי ליה אפי' הכי כי הוו עקרי פוגלא ממשרא הוה קיימא בירא
מליא מיא איקלע רבי לאתריה דר' אלעזר בר' שמעון א"ל יש לו בן לאותו
צדיק אמרו לו יש לו בן וכל זונה שנשכרת בשנים שוכרתו (בשמונה אתייה
אסמכיה ברבי ואשלמיה לר' שמעון בן איסי בן לקניא (אחות דאמיה כל
יומא הוה אמר לקרייתא אנא אויל אמר ליה חכים עבדו יתך וגולתא דדהבא
פרסו עלך ורבי קרו לך ואת אמרת לקרייתא אנא אויל אמר ליה מומי עזובה
דא כי גדל אתא יתיב במתיבתא דרבי שמעיה לקליה אמר הא קלא דמי
לקליה דר' אלעזר בר' שמעון אמרו ליה בריה הוא קרי עליה (פרי צדיק עין
חיים ולוקח נפשות חכם פרי צדיק עין חיים זה ר' יוסי בר' אלעזר בר' שמעון
ולוקח נפשות חכם זה ר' שמעון בן איסי בן לקניא כי נח נפשיה אמטורו
למערתא דאבות הוה הדרא לה עכנא למערתא אמר ליה עכנא עכנא פתח
פך ויכנס בן אצל אביו לא פתחא להו כסבורים העם לומר שזו גדול מזה
יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזו גדול מזה אלא זה היה בצער מערה וזה
לא היה בצער מערה איקלע רבי לאתריה דר' טרפון אמר להו יש לו בן לאותו
צדיק שהיה מקפח את בניו אמרו לו בן אין לו בן בת יש לו וכל זונה שנשכרת

בשנים שוכרתו בשמונה אתוהו לקמיה אמר ליה אי הדרת בכך יהיבנא לך כרתאי הדר כיה איכא דאמרי
נסבה וגירשה איכא דאמרי לא נסבה כלל כדי שלא יאמרו בשביל זו חזר זה ולמה ליה כולי האי דאמר רב
יהודה אמר רב ואמרי לה אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר'
יונתן כ"ל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנאמר (אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד
וכל המלמד את בן עם הארץ תורה אפילו "הקב"ה גזור גזירה מבטלה בשבילו שנאמר (ואם תוציא יקר
מזולל כפי תהיה אמר ר' פרנך אמר ר' יוחנן כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם וכן בנו תלמיד חכם
שוכר אין תורה פוסקת מזרעו (לעולם שנאמר (ואני זאת בריתי וגו') לא ימושו מפך ומפי זרע
זרעך אמר ר' מעתה ועד עולם מאי אמר ר' אמר הקב"ה אני ערב לך בדבר זה מאי מעתה ועד עולם
אמר ר' ירמיה מבאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה רב יוסף יתיב ארבעין תעניתא ואקריוהו לא
ימושו מפך יתיב ארבעים תעניתא אחריו ואקריוהו לא ימושו מפך ומפי זרעך יתיב (מאה תעניתא אחריו
אתא ואקריוהו לא ימושו מפך ומפי זרעך אמר מבאן ואילך לא צריכנא תורה מחזרת על
אכסניא שלה ר' זירא כי סליק לארעא דישאל יתיב מאה תעניתא דלשתכח גמרא בכלאה מיניה כי היכי
דלא נטרדיה יתיב מאה אחרניתא דלא לשכוב ר' אלעזר בשניה גנפלין עילויה מילי דצבורא ויתיב מאה
אחריו דלא נשלט ביה גורא דגיהנם כל תלתין יומי הוה בדיק נפשיה שגר תנורא סליק ויתיב כגויה ולא הוה
שלמא ביה גורא יומא חד יהבו ביה רבנן עינא ואיחרכו שקיה וקרו ליה "קטין חרין שקיה אמר רב יהודה אמר
רב (מאי דכתיב (מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אברה הארץ דבר זה
אמרו

(6 פסחים ס"ו. ב) שבת
ק"ב. א) תענית ח' ד' ר"א
באשכנז. א) אחיה דאמיה
ב"ל. א) גירא דארבעה
(1) שבת ס"ג. מ"ק ט"ז.
(2) וע' חו"ס' חמיות ס"ג.
וב"ב נט. ד"ה החוטין.
(3) יחידי מ' תעניות כ"ל
וכן כל הני כמפור. ש"ל.
(4) כפי קטנה (סנהדרין
ל. א) (גדרסא פ"א. ע"ש).
(5) צמירובין כח: פירשי
קרימא כפרס וכן פיקר
ע' עין ערך קרימא
(6) כפי קטנה.

הגהות הב"ח

(6) ה"ה הוה שדיין בני
כרכוסתא: (3) רש"י ר"ה
שמקפח וכו' בני כשהיה
נשבע:

מוסף רש"י

אהוריריה דבי רבי.
ממניה על הסוסים
והפדות שלו (שבת ק"ב).
קשי יומא דמיטרא.
שלין בני אלס יוליג לפנות
לכפיהן, כיומא דדינא.
שני ותמישי שמקלגין בני
אלס לדון עם חבריהן
מקמת פוגלא, שס הוונת
וקולות וחזותם ציט
הנשמים יסורין (תענית
ח). קטין חרין שקיה.
ר' זירא גולא גורא ונחרכו
שוקי ע"י מפשה דכדיק
נפשיה צתורה שנירל קרו
ליה הירעל קטן שקי
(סנהדרין ל"ז. ע"פ הגירסא
בגמ' ס"ס).

בשנים שוכרתו בשמונה אתוהו לקמיה אמר ליה אי הדרת בכך יהיבנא לך כרתאי הדר כיה איכא דאמרי
נסבה וגירשה איכא דאמרי לא נסבה כלל כדי שלא יאמרו בשביל זו חזר זה ולמה ליה כולי האי דאמר רב
יהודה אמר רב ואמרי לה אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר'
יונתן כ"ל המלמד את בן חבירו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנאמר (אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד
וכל המלמד את בן עם הארץ תורה אפילו "הקב"ה גזור גזירה מבטלה בשבילו שנאמר (ואם תוציא יקר
מזולל כפי תהיה אמר ר' פרנך אמר ר' יוחנן כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם וכן בנו תלמיד חכם
שוכר אין תורה פוסקת מזרעו (לעולם שנאמר (ואני זאת בריתי וגו') לא ימושו מפך ומפי זרע
זרעך אמר ר' מעתה ועד עולם מאי אמר ר' אמר הקב"ה אני ערב לך בדבר זה מאי מעתה ועד עולם
אמר ר' ירמיה מבאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה רב יוסף יתיב ארבעין תעניתא ואקריוהו לא
ימושו מפך יתיב ארבעים תעניתא אחריו ואקריוהו לא ימושו מפך ומפי זרעך יתיב (מאה תעניתא אחריו
אתא ואקריוהו לא ימושו מפך ומפי זרעך אמר מבאן ואילך לא צריכנא תורה מחזרת על
אכסניא שלה ר' זירא כי סליק לארעא דישאל יתיב מאה תעניתא דלשתכח גמרא בכלאה מיניה כי היכי
דלא נטרדיה יתיב מאה אחרניתא דלא לשכוב ר' אלעזר בשניה גנפלין עילויה מילי דצבורא ויתיב מאה
אחריו דלא נשלט ביה גורא דגיהנם כל תלתין יומי הוה בדיק נפשיה שגר תנורא סליק ויתיב כגויה ולא הוה
שלמא ביה גורא יומא חד יהבו ביה רבנן עינא ואיחרכו שקיה וקרו ליה "קטין חרין שקיה אמר רב יהודה אמר
רב (מאי דכתיב (מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אברה הארץ דבר זה
אמרו